

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

AFRIKAANS EERSTE ADDISIONELE TAAL V1

NOVEMBER 2009

MEMORANDUM

PUNTE: 80

Hierdie memorandum bestaan uit 10 bladsye.

AFDELING A: LEESBEGRIP**ASSESSERINGSRIGLYNE**

- Spelfoute in een-woord-antwoorde word gepeenaliseer.
- Spel- en taalfoute in langer antwoorde word nie gepeenaliseer nie omdat die fokus op begrip is.
- Vir **oop vrae** word geen punte toegeken vir JA/NEE/EK STEM SAAM/EK STEM NIE SAAM NIE. Die rede/motivering word oorweeg. Indien die kandidaat se motivering verkeerd is, word geen punt vir JA/NEE toegeken nie. Indien die kandidaat nie JA/NEE skryf nie, maar die motivering is korrek, word die punt toegeken.
- Vir vrae wat aanhalings uit die leesstuk verg, word **nie gepeenaliseer** indien die aanhalingstekens ontbreek **nie**.
- Waar een-woord-antwoorde gevra word en die kandidaat 'n volsin gee, is dit korrek **mits** die korrekte woord onderstreep word of op een of ander wyse uitgelig word.
- Wanneer twee of drie feite/punte vereis word en die kandidaat gee 'n hele reeks, word **slegs** die eerste twee of drie feite/punte nagesien.
- Indien die kandidaat woorde uit 'n ander taal gebruik as die taal waarin die vraestel verskyn, word die vreemde woorde geïgnoreer. Indien die antwoord sonder die vreemde woorde sinvol is, word die kandidaat nie gepeenaliseer nie. Indien die vreemde woord in die antwoord vereis word, word dit aanvaar.
- Aanvaar dialektiese variasies.
- Vir meervoudigekeuse-vrae word die letter ASOOK die korrekte antwoord wat ten volle uitgeskryf is, aanvaar.

VRAAG 1: KOERANTARTIKEL**Leerders moet kan lees, spel en tel.**[Verwerk en bygewerk uit: *Die Volksblad*, 1 Oktober 2008] [397 woorde]

VRAAG	MEMORANDUM	PUNT	LU	AS	VLAK
1.1	Hulle wou weet hoe goed die leerders kon lees, spel en tel.	1	2	Vind toepaslike inligting	1
1.2	30%	1	2	Soeklees teks	1
1.3.1	Onwaar	1	2	Lees volgens doel en opdrag	3
1.3.2	Die leerders se prestasie in 2007 was beter, maar steeds laag. (EEN SIN)	1	2	Vind toepaslike inligting	3
1.4	<ul style="list-style-type: none"> • Die verskille hou verband met die taal van onderrig. (1) • Moedertaal het 'n invloed op die prestasie van leerders.(1) 	2	2	Vind toepaslike inligting	2
1.5	Afrikaans	1	2	Vind toepaslike inligting	1
1.6	Ja./(Ek) stem saam. Net 5 400 leerders het meer as 70% gekry.	1	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag	2

1.7	C/in sy/haar huistaal onderrig ontvang.	1	2	Herken hoe weglating van inligting betekenis beïnvloed	3
1.8.1	B/Daar is baie leerders in een klas.	1	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag	3
1.8.2	C/Skole kry meer hulpmiddels soos boeke.	1	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag	3
1.9	<ul style="list-style-type: none"> Ja. Leer vaardighede aan. Nee. Kleuters moet nog baie speel en nie 'n vasgestelde roetine hê nie. (Enige aanvaarbare antwoord)	1	2	Gee persoonlike respons	4
1.10	Deur (self) onderwysers te word.	1	2	Vind toepaslike inligting	2
1.11	<ul style="list-style-type: none"> Ja. Die ouers werk./Ouers kan nie altyd lees nie./Ouers kan die taal dalk nie verstaan nie. Nee. Ouers moet ook verantwoordelik wees./Ouer mense kan ook die kinders help om te lees./Ouers moet ekstra lesse reël. (Enige aanvaarbare antwoord)	1	2	Gee persoonlike respons	4
1.12	Positief. EN <ul style="list-style-type: none"> Hulle wil die probleem oplos. OF <ul style="list-style-type: none"> 'n Voorbeeld van wat hulle reeds gedoen het om die probleem op te los: <ul style="list-style-type: none"> Hulle dink dat die navorsing die leerders sal help om beter te presteer. Hulle het in 2008 met die projek "Grondslag vir Leer" begin. Die Ithubu-projek is ook in 2007 begin. Hulle het projekte begin wat seker maak dat geen leerder in graad 3 minder as 50% vir lees, spel en tel behaal nie. (Die eerste antwoord moet korrek wees.)	1	2	Gee persoonlike respons	4
1.13	Ithubu	1	2	Soeklees teks	3
[16]					
DENKVLAK 1: 7/16 [44%]		DENKVLAK 2: 6/16 [38%]		DENKVLAK 3: 3/16 [19%]	

VRAAG 2: VAKANSIEPROGRAM**TEKEN HIERDIE DATUMS IN JOU DAGBOEK AAN!**[Saamgestel en verwerk uit: *Weg*, Aug. 2006, Feb./Mrt. 2007, Jan./Mrt. 2009 en *Mooiloop*, Sep. 2008] [397 woorde]

VRAAG	MEMORANDUM	PUNT	LU	AS	VLAK
2.1	<ul style="list-style-type: none"> die TV-program/om TV te kyk die program oor die tsoenami's (Enige EEN) 	1	2	Vind toepaslike inligting	1
2.2	C/vir jou baie lekker.	1	2	Herken die impak van figuurlike taal	3
2.3	Hulle bied (vanjaar) 'n spesiale prys vir skoolgroepe (aan).	1	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag	2
2.4	D/oor die boomtoppe gaan gly en op 'n toer langs die Ooskus gaan.	1	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag	3
2.5	<ul style="list-style-type: none"> die meisie lyk asof sy (in die lug) vlieg. dit lyk asof die meisie vry soos 'n voël is. (Enige EEN of soortgelyk) 	1	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag	3
2.6	<ul style="list-style-type: none"> dit gee inligting (oor die tsoenami's) ons kan meer leer (oor die natuur) ons kan die krag van tsoenami's ontdek dit is opvoedkundig (Enige EEN of soortgelyk) 	1	2	Gee persoonlike respons	4
2.7	D/in dagboeke belangstel.	1	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag	3
[7]					
DENKVLAK 1: 2/7 [30%]		DENKVLAK 2: 4/7 [55%]		DENKVLAK 3: 1/7 [15%]	

VRAAG 3: ADVERTENSIE**Media24-skryfskool**[Verwerk uit: *Rapport*, 7 Desember 2008] [122 woorde]

VRAAG	MEMORANDUM	PUNT	LU	AS	VLAK
3.1	(By die) Media24-skryfskool.	1	2	Vind toepaslike inligting	1
3.2.1	Waar	1	2	Lees volgens doel en opdrag	3
3.2.2	<ul style="list-style-type: none"> Ons soek 15 talentvolle leerders wat daaraan dink om in die toekoms joernalistiek te gaan studeer. <p style="text-align: center;">OF</p> <ul style="list-style-type: none"> Leer meer oor die wêreld van joernalistiek in net 10 maande! 	1	2	Vind toepaslike inligting	3

3.3	rekenaarvaardigheid	1	2	Soeklees teks	1
3.4	<ul style="list-style-type: none"> • 'n Nuwe lang skryfstuk van 500 woorde is nie ingesluit nie./ • 'n Nuwe lang skryfstuk (500 woorde) is nie ingesluit nie. (Enige EEN) 	1	2	Lees volgens doel en opdrag	4
3.5	<ul style="list-style-type: none"> • Dit lig die belangrikste inligting uit. • Dit trek die aandag. • Dit prikkel die belangstelling sodat 'n mens die hele advertensie wil lees. (Enige EEN of soortgelyk) 	1	2	Lees volgens doel en opdrag	1
3.6	<ul style="list-style-type: none"> • Ja. Dit sal 'n leerder help om beter te doen in sy of haar studies./Dit verbeter of ontwikkel jou skryfvermoë./Dit kan die matrikulant help om aan te pas op universiteit. • Nee. Die leerder kan liever gaan werk en uit eie ervaring leer./Dit stel net die aanpassing by verdere studies met 'n jaar uit. (Eie opinie met 'n logiese motivering) 	1	2	Gee persoonlike respons	4
[7]					
DENKVLAK 1: 3/7 [40%]		DENKVLAK 2: 2/7 [30%]		DENKVLAK 3: 2/7 [30%]	
OPSOMMING VAN DENKVLAKKE VIR AFDELING A					
DENKVLAK 1: 12/30 [40%]		DENKVLAK 2: 12/30 [40%]		DENKVLAK 3: 6/30 [20%]	

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: OPSOMMING

ASSESSERINGSRIGLYNE

- Kandidate moet die opsomming in die vereiste formaat aanbied. Opsommings in die verkeerde formaat word **nie geassesseer nie**.
- Slegs feite wat in **volsinne** aangebied word, verdien punte. ('n Volsin het 'n werkwoord.)
- Beplanning is nie nodig nie. Indien dit wel gedoen is, moet dit duidelik aangedui word. Indien nie aangedui nie, word die eerste opsomming nagesien.
- Kandidate MOET die **korrekte** getal woorde aandui.
- Punte word soos volg toegeken:
  - Feite: 7 punte
  - Taal: 3 punte
- Penaliseer soos volg:
  - Indien die opsomming te lank is, word daar slegs 5 ekstra **woorde** toegelaat. **Die res van die opsomming word geïgnoreer.**
  - Indien die opsomming te kort is, maar dit bevat al die vereiste inligting, word die kandidaat **nie gepenaliseer nie**.
  - Elke taalfout (grammatika, spelling en punktuasie) word aangedui. Trek soos volg die 3 punte vir taal af:

0 – 4 foute:	geen penalisering nie
5 – 10 foute:	trek 1 punt af
11 – 15 foute:	trek 2 punte af
16 foute of meer:	trek 3 punte af

- Vir **direkte aanhalings** van sinne word daar soos volg gepenaliseer:

1 – 3 volledige sinne aangehaal: geen penalisering nie
4 – 5 volledige sinne aangehaal: trek 1 punt af
6 – 7 volledige sinne aangehaal: trek 2 punte af

- Indien die kandidaat nalaat om die getal woorde aan te dui of die verkeerde getal woorde is aangedui, trek 1 punt aan die einde af.

LET WEL: Kandidate mag nie afkortings in hul opsommings gebruik nie, maar indien dit in die opsomming voorkom, word elke afkorting getel volgens die getal woorde wat dit voorstel.

TIPIESE TAALFOUTE

- Woordorde in enkelvoudige sin (bv. O/werp + ww. + v/werp)
- Woordorde in saamgestelde sinne (Voegwoord 1, 2 en 3)
- Omgekeerde woordorde
- Lydende vorm
- Infinitief
- Tyd, wyse, plek
- Dubbelnegatief
- Voornaamwoorde
- Direkte vertaling (moedertaalinloed)

Lees die hele opsomming om 'n geheelindruk van die opsomming te kry.

VRAAG 4: RESTAURANTRESENSIE

Die Kosmandjie nie verniet gewild nie

[Verwerk uit: *Die Burger*, 7 November 2007] [256 woorde]

AS 2: Som hoof- en ondersteunende gedagtes in sinne, puntsgewys op.

PLUSPUNTE (Positiewe dinge)	KRITIEK (Negatiewe dinge)
<ul style="list-style-type: none"> • Die bestuurder het die mense na hulle tafel geneem. • Die kelnerin het vinnig gekom om die bestelling vir die drankies te neem. • Die bestuurder het met die klante gesels. • Die kelnerin het hulle nie gepla om te hoor wat hulle gaan eet nie./Hulle kon op hulle tyd besluit wat om te eet. • Die kos het baie goed gelyk. • Die vleis was die lekkerste ooit/sag en sappig. 	<ul style="list-style-type: none"> • Die musiek was te sag. • Die lamsvleis het soos wildsvleis geproe. • Die kelnerin het lank geneem om weer na die drankies te kom kyk.

Die teks soos in die vraestel

- 1 Toe ons by die restaurant inloop, het ons nie geweet wat om te verwag nie. Die bestuurder het ons na ons tafel geneem. Net daarna het die kelnerin, Khanyi, ons bestelling vir drankies geneem.
- 2 Ek en my metgesel, James, het dit geniet om na die plek en die mense te kyk. Die bestuurder het heeldyd tussen die tafels rondbeweeg en met die klante gesels.
- 3 Khanyi het ons genoeg tyd gegee om te besluit wat ons gaan bestel. Ek het geroosterde lamsvleis met skyfies bestel en James het 'n *Steak Diane* (n 300 g-porsie biefstuk met sous bo-oor) met skyfies bestel.
- 4 Gewoonlik kan 'n mens by enige restaurant terugsit, die atmosfeer waardeur en na rustige musiek luister terwyl jy vir jou kos wag. Daar was hier egter net een probleem. Die musiek was só sag dat ek my ore moes spits om te hoor.
- 5 Toe Khanyi ons kos bring, kon ek nie glo hoe smaaklik en heerlik dit lyk nie! Ek het dadelik begin eet, maar iets het my gepla: die lamsvleis het vir my na wildsvleis geproe. Dit was steeds van die lekkerste vleis wat ek nog geëet het. Sag en sappig, maar dit was definitief nie lamsvleis nie!
- 6 Khanyi het te lank geneem om weer te kom hoor of ons drankies nog reg was, maar ons tafel was nie die enigste tafel om te bedien nie. Die plek was werklik baie besig.
- 7 Ek dink tog *Die Kosmandjie* met die reuse-oseaan op die agtergrond, is die moeite werd om te besoek.

Die positiewe (6) en negatiewe (3) punte**Positief:**

- Die bestuurder het die mense na hulle tafel geneem.
- Die kelnerin het vinnig gekom om die bestelling vir die drankies te neem.

Positief:

- Die bestuurder het met die klante gesels.
- Die bestuurder het tussen die tafels rondbeweeg.

Positief:

- Die kelnerin het hulle nie gepla om te hoor wat hulle gaan eet nie./Hulle kon op hulle tyd besluit wat om te eet.

Negatief:

- Die musiek was te sag.

Positief:

- Die kos het baie goed gelyk.
- Die vleis was die lekkerste ooit/sag en sappig.

Negatief:

- Die lamsvleis het soos wildsvleis geproe.

Negatief:

- Die kelnerin het lank geneem om weer na die drankies te kom kyk.

DENKVLAK 1: 0/10**DENKVLAK 2: 10/10 [100%]****DENKVLAK 3: 0/10****TOTAAL AFDELING B: 10**

AFDELING C: TAAL**ASSESSERINGSRIGLYNE**

- Eenwoord-antwoorde word verkeerd gemerk as die spelling verkeerd is.
- In volsin-antwoorde word verkeerde spelling net gepenaliseer indien die fout in die taalstruktuur getoets word.
- Waar 'n afkorting getoets word, behoort die punte op die regte plek te wees.
- Sinskonstruksies moet taalkundig korrek wees en in volsinne aangebied word soos in die instruksie aangedui.
- Waar direkte en indirekte rede en punktuasie getoets word, mag ½ punte toegeken word.
- Vir meervoudigekeuse-vrae word sowel die letter wat ooreenstem met die korrekte antwoord as die antwoord wat uitgeskryf word, aanvaar.

VRAAG 5: TYDSKRIFARTIKEL**Lekka, lekka ywe!**[Uit: *Die Burger*, 29 Julie 2008]

VRAAG	MEMORANDUM	PUNT	LU	AS	VLAK
5.1	groentewaens	1	4	gebruik meervoudsvorm	1
5.2	SAPD	1	4	gebruik alledaagse afkorting	1
5.3	verskoning	1	4	gebruik afleiding: ww. > s.nw.	1
5.4	gereed	1	4	gebruik sinoniem	1
5.5	varsste	1	4	gebruik trappe van vergelyking: oortreffende trap	1
5.6	kinderdae	1	4	gebruik samestelling	1
5.7	groenteverkoper/ smous/venter	1	4	gebruik een woord vir 'n omskrywing/samestellende afleiding	1
5.8	swaer	1	4	gebruik geslagsvorm: manlik	1
5.9	laaste	1	4	gebruik antoniem	1
5.10	doodmoeg/hondmoeg/ vrekmoeg	1	4	gebruik intensiewe vorme	1
5.11	Sê/sê	1	4	pas kennis toe van spelreëls: kappie	1
5.12	bv.: Ek laat my kop sak./Ek sit in sak en as./My baadjie het net een sak./Ek laat die tou sak./Sak, Sarel.	1	4	gebruik homoniem	1
5.13	lewensredder	1	4	gebruik samestellende afleiding	1
5.14	erken	1	4	gebruik paroniem	1
5.15	herken	1	4	gebruik woordeboek effektief: klem	1
5.16	ysige	1	4	gebruik verboë vorme korrek: attributief	1
5.17	vriend	1	4	identifiseer basisvorm/stam	1
5.18	piesankie	1	4	gebruik verkleinwoord	1

[18]

DENKVLAK 1: 18/18 (100%)**DENKVLAK 2: 0/18****DENKVLAK 3: 0/18**

VRAAG 6: KOERANTARTIKEL
Redes vir die misbruik van alkohol

[Uit: JIP, 29 Julie 2008]

VRAAG	MEMORANDUM	PUNT	LU	AS2	VLAK
6.1	Die lewe is vir baie tieners moeilik, daarom word alkohol 'n troosmiddel.	1	4	gebruik voegwoordelike bysin: vgw. 2 verbind die sinne: die eerste ww. uit sin 2 direk na die vgw. Onderwerp en ww. ruil.	2
6.2	Tieners het niks wat 'n uitlaatklep vir hulle frustrasies is nie. OF Tieners het nie iets wat 'n uitlaatklep vir hulle frustrasies is nie.	1	4	gebruik die ontkennde vorm: iets > niks ... nie	1
6.3	Hulle sê: "Drank kan ons hartseer wegneem."	2	4	gebruik direkte rede: vgw. 3 > ww. (kan) skuif na einde van sin voor hoofw. en ons > hulle 1 punt vir woordorde met korrekte vnw.; 1 punt vir korrekte leestekens	1
6.4	Alkohol sal 'n groot gevaar (wees) vir 'n verveelde tiener (wees).	1	4	gebruik toekomstige tyd: sal vervang ww. en ww. skuif na die einde van sin; is > sal wees.	1
6.5	Tieners gebruik alkohol om (ontslae te raak) van negatiewe gevoelens (ontslae te raak).	1	4	gebruik infinitief: om ... te + ww.	2
6.6	Wat keer na 'n paar uur weer terug?	1	4	identifiseer en gebruik vraende vnw. Vraagteken moet daar wees om punt te verdien.	2
6.7	Tieners drink baie naweke sonder toestemming in raveklubs.	1	4	gebruik bywoordelike bepaling van tyd, wyse en plek in die korrekte volgorde	1
6.8	Navorsers sê dat baie tieners (alkohol) (drink) uit frustrasie (alkohol) (drink).	1	4	gebruik indirekte rede	2
6.9	Alkoholmisbruik word deur selfbeeldprobleme veroorsaak.	1	4	gebruik passief/lydende vorm in teenw. tyd	3
6.10	aan	1	4	gebruik voorsetsels	1
6.11	Min ouers het hulle kinders verstaan.	1	4	gebruik verlede tyd; het neem die plek van die ww.; ww skuif na einde van sin; geen verbuiging van ww.	1
6.12	Swak kommunikasie tussen ouer en kind is 'n probleem.	1	4	gebruik teenwoordige tyd: was > is	1
6.13	Praat met julle ouers!/Tieners, praat met julle ouers!/Praat met julle ouers, tieners!	1	4	gebruik verskillende sinsoorte: stelsin > bevelsin. Uitroepteken moet daar wees om punt te verdien.	2

6.14	verslawende	1	4	gebruik teenwoordige deelwoord	2
6.15	Ouers en kinders gesels daagliks oor hulle probleme/ Daagliks gesels ouers en kinders oor hulle probleme.	1	4	gebruik onderwerp, voorwerp en gesegde: sinsbou – onderwerp, ww., bywoord van tyd en voorwerp	3
6.16	Navorsing het die redes vir alkoholisbruik uitgewys.	1	4	gebruik aktief/bedrywende vorm: verlede tyd	3
					[17]
DENKVLAK 1: 14/17 [82,5%]		DENKVLAK 2: 3/17 [17,5%]		DENKVLAK 3: 0/17	

VRAAG 7: KRITIESE TAALBEWUSTHEID – SPOTPRENT[Uit: *Die Burger*, 9 Augustus 2004]

VRAAG	MEMORANDUM	PUNT	LU	AS3	VLAK
7.1	<ul style="list-style-type: none"> • Daar is 'n man in die kombuis. • 'n Man is besig om te bak. • Die man dra 'n voorskoot. • Ons hoef nie net 'n vrou in die kombuis te verwag nie. (Enige EEN of soortgelyk) 	1	4	identifiseer stereotipering	4
7.2.1	positief	1	4	identifiseer houding	4
7.2.2	C/lande in Wes-Afrika fisies kan besoek.	1	4	verduidelik implisiete boodskap	3
7.2.3	Jy bly by die huis.	1	4	verduidelik denotasie: idioom	3
7.2.4	<ul style="list-style-type: none"> • beslis • móét (Enige EEN WOORD)	1	4	identifiseer manipulerende taal	4
					[5]
DENKVLAK 1: 0/5		DENKVLAK 2: 2/5 [40%]		DENKVLAK 3: 3/5 [60%]	

TOTAAL AFDELING C: 40**GROOTTOTAAL: 80**